

K 40311021 : สาขาวิชาโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

คำสำคัญ : พิธีกรรมปลงศพ / การจัดระเบียบสังคม / โครงกระดูกมนุษย์

ดุจดดี คงสุวรรณ : การศึกษาพิธีกรรมปลงศพ ณ แหล่งโบราณคดีค่ายประดู่ผา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง (A STUDY OF MORTUARY PRACTICE AT PRA THU PHA ARCHAEOLOGICAL SITE MAE MO, LAMPANG) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร. รัศมี ชูทรงเดช, อาจารย์ ดร.สุภาพร นาคบัลลังก์. 350 หน้า. ISBN 974 – 653 – 408 – 4

การศึกษารูปแบบพิธีกรรมการปลงศพของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการนำเสนอรูปแบบพิธีกรรมปลงศพ สำหรับช่วยตีความหลักฐานทางโบราณคดีโดยผ่านการศึกษาโครงกระดูกมนุษย์ด้วยวิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยาภาพ แล้วนำผลการศึกษาจากทั้งสองส่วนนั้นมาแปลความรูปแบบการจัดระเบียบสังคมในอดีตของแหล่งโบราณคดีค่ายประดู่ผา อย่างน้อยที่สุดเมื่อ 2,500 ปีมาแล้วด้วยแนวคิดทางมานุษยวิทยาาร่วมกับแนวคิดทางโบราณคดีในการตีความ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์จำนวนทั้งหมด 3,780 ชิ้นจากหลุมขุดค้นที่อยู่ในสภาพถูกรบกวนและโครงกระดูกมนุษย์จำนวน 6 โครง ในตำแหน่งเดิมก่อนการทับถม (in situ) รวมโครงกระดูกที่นับได้ต่ำสุด (Minimum Number of Individual) แบ่งตามชั้นวัฒนธรรมที่ 1 จำนวน 23 โครง และชั้นวัฒนธรรมที่ 2 จำนวน 15 โครง และโบราณวัตถุประเภทต่างๆในช่วงวัฒนธรรมหินใหม่เป็นต้นมา

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า

1. โครงกระดูกจากแหล่งโบราณคดีพบทุกเพศและช่วงอายุเมื่อตาย กลุ่มที่พบในจำนวนสูงสุดคือโครงกระดูกในกลุ่มเด็กเล็กและกลุ่มที่พบจำนวนน้อยที่สุดคือโครงกระดูกผู้ชาย

2. รูปแบบพิธีกรรมปลงศพของแหล่งโบราณคดีประกอบด้วย 2 รูปแบบหลักๆ คือ การปลงศพครั้งแรก (Primary Burial) และการปลงศพครั้งที่สอง (Secondary Burial)

2.1 การปลงศพครั้งแรก (Primary Burial) จำแนกเป็น 2 รูปแบบย่อย คือวางศพนอนหงายเหยียดยาว หันศีรษะไปทางทิศใต้ วางขาของเครื่องประกอบศพไว้ ณ ตำแหน่งต่างๆโดยไม่มีรูปแบบตายตัว แล้วจึงกลบหลุมฝังศพ ส่วนรูปแบบย่อยที่สองพบในกลุ่มโครงกระดูกที่มีผู้ใหญ่วางอยู่ด้วย มีขั้นตอนดังนี้ (1) หันศพให้นอนหงายเหยียดยาวด้วยเส้นใยที่ทอจากเปลือกไม้ของพืชบางชนิดโดยวางศีรษะหันไปทางทิศใต้ (2) หันทับอีกครั้งด้วยเครื่องจักสาน (เสื่อ?) อีกหลายๆชั้น (3) วางศพลงในหลุมที่ขุดขึ้นพร้อมกับขาของเครื่องประกอบศพ โดยวางซ้อนศพที่ปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน 3 โครง จากนั้นจึงสุมไฟที่บริเวณส่วนกลางลำตัวในขณะที่ร่างศพยังสดอยู่พร้อมกันทีเดียวทั้งสามโครง (4) เมื่อเปลวไฟเผาไหม้โครงกระดูกไปในระดับหนึ่งจึงทำการกลบหลุมฝังศพ

2.2 การปลงศพครั้งที่สอง (Secondary Burial) พบในกลุ่มโครงกระดูกหมายเลข 4 เป็นการนำชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์เพียงบางชิ้นจากโครงกระดูกมากกว่า 1 โครงมาห่อรวมกันในผ้าทอแล้วนำมาวางระหว่างแผ่นไม้สองแผ่น จากนั้นจึงเผาห่อกระดูกนั้นก่อนทำการฝังกลบ

ทั้งสองรูปแบบสันนิษฐานว่านิยมประกอบพิธีกรรมปลงศพเป็นกลุ่มครอบครัวโดยฝังศพสมาชิกในครอบครัวรวมกันทุกเพศและอายุเมื่อตาย

2. รูปแบบการจัดระเบียบสังคมของแหล่งโบราณคดีอยู่ในระดับชนเผ่าเนื่องจากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏในแต่ละโครงไม่พบว่ามีโครงกระดูกใดที่มีความแตกต่างทั้งในด้านปริมาณและประเภทของโบราณวัตถุที่ชัดเจนเช่นที่พบในแหล่งโบราณคดีอื่นๆของประเทศไทยซึ่งสามารถจัดรูปแบบการจัดระเบียบสังคมในระดับที่สูงกว่านี้

K 40311021 : MAJOR : PREHISTORIC ARCHAEOLOGY

KEY WORD : MORTUARY PRACTICE / SOCIAL ORGANIZATION / SKELETAL

DUJLUEDEE KONGSUWAN : A STUDY OF MORTUARY PRACTICE AT
PRA THU PHA ARCHAEOLOGICAL SITE MAE MO, LAMPANG : THESIS ADVISORS :
ASST. PROF. RASMI SHOOCONGDEJ, Ph.D. AND SUPAPORN NAKBUNLUNG, Ph.D. 350
pp. ISBN 974 – 653 – 408 – 4.

The objective of this study aim to study the Mortuary Practice from archaeological , human skeletal and the past social organization at Pra Thu Pha rockshelter site, approximately dating to 2,500 years ago, in Mae Mo distict. Lampang province. Anthropological framework derived from cross-cultural studies and the Physical Anthropological methods are applied to ,Archacological interpretation.

A total of 3,780 pieces of human bone from excavated units are analyzzed. Based on minimum number of individual, is estimated that cultural level 2.According to archaeological association, both levels were place into the Neolithic Periods.

Prehistoric skeletal from the Pra Thu Pha site illustraate the results of analyses as follows:

First, the interments of males and females, including all age at the site.

Second, there are two distinct types of mortuary practices found at the Pra Thu Pha site including primary and secondary burial practices. As for the primary burial compose of 1) extended burial and 2) wrapped and smoked burials. The secondary burial composces of pieces of huamn bones covering with clothes and placing on wood before buried.

Finally, the mortuary practices and grave goods suggested that society was a tribal organization due to the lack of elaborated burial practices.
